SZAK-LAP

1980.

október 26

A Rajk László Szakkollégium ujsága | IV.évf. 3. /44./ sz.

Sajnálatos félreértések nyomán erős ellenérzés alakult ki a kollégiumon belül a Szak-lap szerkesztőség uj kezdeményezése kapcsán,mellyel azt igyekszünk elérni,hogy lapunk "...a helyzetünkről,körülményeinkről való gondolkodásnak ne csak - egyik - fóruma,hanem - az eddigieknél jóval inkább - ösztökélője is legyen." Emiatt célszrünek látszik pár sorban irásban is kifejteni a szóban már sokszor elhangzott - mégis félreértett - kezdeményezés okait és céljait.

Két alapelvből indulunk ki:

1.A problématudat, a véleményalkotás a különböző jelenségekről - kollégiumunk értékrendjéből következő elvárás,illetve ennek kialakitása közösségünk tagjaiban, alapvető célunk.

2.Az irásbeli kifejtés a véleményalkotás magasabb szintje,több átgondoltságot igényel, javitja a kifejezőkészséget,stilust, az ebben való jártasság mindenki számára hasznos lehet, ha...

...ha a kezdeti lépéseknél egymás megértésére és segitségére számithatunk.

A kitüzött célnak, egymás nevelésének elengedhetetlen velejárója kell, hogy legyen a tolerancia!

A tolerancia fogalmát szükségesnek látjuk tisztázni:

"A tolerancia elsősorban a beszélgetés bizonyos Stilusjegyeire utal és azt fejezi ki, hogy a vita résztvevői mennyire képesek sértődés, illetve agresszió nélkül elfogadni a magukétól eltérő véleményeket. Nagyon fontos azonban szem előtt tartani, hogy a tolerancia formai és nem tartalmi jegy: az eltérő véleményeknek nem a tartalmát, hanem a tényét kell elfogadni,pontosabban másoknak azt a jogát, hogy a mi véleményünktől eltérő véleményt formáljanak,a mi viselkedésünktől eltérő módon viselkedjenek, a mi izlésünktől eltérő izlésük legyen."
/ Hankiss Ágnes:A bizalom anatómiája 167-168.o./

Mindez tehát nem jelenti azt, hogy a tolerancia elvére hivatkozva véleményünk tartalmát illetően követeljünk mentességet!

A véleményeknek ki kell állniuk a vita próbáját!

A stilus tökéletlensége a tolerancia tárgykörébe tartozik, a vita a tartalomról folyjék. Ha tartalmi vitát akarunk,akkor ügyelnünk kell arra, hogy a stilus területén viszonylag széles határok között toleránsak legyünk,és a tartalomra zuditsuk ellenérzéinkat össztüzét.

Vajon elég-e a belső kényszerre várni?

A Szak-lap eddigi müködése azt mutatja,hogy az emberek többségénél nem.Akkor hát mondjunk le arról, hogy e két fentebbi elv megvalósitását elősegitsük a Szak-lap által? Nem!

Próbáljunk meg tenni valamit a dolog előrehaladása érdekében.Természetesen nem kényszeriteni,nem szankcionálni kell,hanem ösztönözni.

Milyen módon történjék mindez?

Lehet egy provokativ vitainditóval,lehet egy gondolatébresztő cikkel,de miért ne lehetne személyes felkéréssel?

Miért kell inkább az ideológiagyártásra pazarolni a szellemi energiát, - mely szerint a direkt felkérés az a kényszer egyik válfaja, amely nem fér össze a tolerancia sokat hangoztatott elvével, és hogy efféle nyilvános kifejtés nélkül is mindenkinek megvannak a maga gondolatai, - ahelyett, hogy legalább megpróbálná összegezni gondolatait, tapasztalatait az illető?

A vélemények széles körben való megismertetésére ez is egy járható utnak tünik, de már az sem hiábavaló, ha valaki azt elmondhatja magáról: Legalább megpróbáltam...

Urbán László

SZAKKOLLÉGIUMI PÁLYÁK ÉS PROBLÉMÁK

Legelőször is szeretném leirni egy ideáltipikus példán azt a logikát, amely a "szakkollégista" pályafutásában kifejezésre jut. Majd néhány szót arról, ami általában jellemzi az elsősök, a későbbi szakkollégisták gondolkodását, világnézetét.

Meg kell mondanom, hogy elsősorban saját"korosztályom"pályafutásából származó tapasztalatokra támaszkodom.

A gólyák rendkivül naivak, tájékozatlanok, szakmai-tudományos ismereteik minimálisak. Társadalmi problémákat empirikus, esoti szinten ismernek, vagy ugy sem. A fennálló bajokat, hiányosságokat a tudományos-technikai ismeretek korlátosságának tulajdonitják. Belpolitikai-társadalmi konfliktusokról valójában nem, csak álkonfliktusokról tudnak.

Körülbelül ilyen gondolkodásu emberek közt toboroz a FEB, amelynek csábitó érvei a felvett másodévesek tevékenységének alapvető motivumává válnak. Melyek is ezek az érvek, motivumok? A kollégiumban elmélyült tudományos munka folyik, TDK sikerekkel koronázva, s igy gondos szakmai felügyelet mellett az egyetemhez képest plusz ismeretek szerezhetők, ami sokat számit a későbbi elhelyezkedésnél. A kollégiumot nyilt, kritikus véleményalkotás jellemzi a még meglevő, már csak kicsi Társadalmi Ellentmondások feltárásában mindez a messzeföldön hires előadók előadását követő spontán kollégiumi méretü vitákban alakul ki, de ujságunk is van.

Ilyenek a nem politikai jellegü közösségi élet is. Mi közösen kirándulunk, külföldi turákat teszünk - egy évben többet is. Vidám fiuk vagyunk. A sikeres felvételin tuljutott másodéves meg van győződve arról, hogy ő most bekerült egy olyan elit társaságba, amelyben ugyan követelmény a több munka, de azt a pezsgő közéletben könnyen, lelkesen végzi majd, s igy a mosolyogva bólogató Állam bácsi segitségével a külsőkhöz képest joggal kerül kedvezőbb státusba az egyetem után.

Ezt a képet nem teszi reálisabbá, csak bizonytalanabbá az ellenpropagandát folytatók értetlen vádaskodása sem.

Az első év a Szakkollégiumban a csalódás, a hideg kijózanodás éve, amikor a FEB által felvázolt kép csak részben, csak formálisan bizonyul igaznak. Ekkor még nincs különösebb baj a másodévesekkel, mert nincs különösebb elvárás velük szemben, és csak lassan halnak el bennük az előbb felvázolt naiv hajtóerők. Be-belátogatnak egy-egy előadásra, általában ott vannak szekcióülésen. Keresik a Témát. A válság mindig a harmadévfolyamé. Ekkor már velük szemben felmerül az érdemi szakkollégiumi közéleti szereplés igénye és a jártasságé valamely szakmai részterületen. A két dolog általában együtt jár, és feltételez egy szakmai oldalról megalapozott, reálisan-kritikus, valóságos társadalmi problémákra koncentráló világnézetet, amely szükségképpen reformszellemü. Csakhogy hosszu az ut az elsősökre, másodévesekre jellemző "naiv világkép"-től a harmadikosoktól elvárt "reális-kritikus" világképig. Ennek a reális-kritikus világképnek a kialakitása minél több emberben a kulcsmozzanata a sikeres szakkollégiumi működésnek. Ha ugyanis ez kialakult valakiben, akkor ez az ember szükségét érzi az előadásokon elhangzó információknak, annak, hogy a kritikusan látott valóságnak egy darabjában otthonosan mozogjon, és egy szükebb szakmai területen tudományos alapossággal legyen képes a lezajló változások jelentőségét értelmezni. Ugy gondolom, igaz az összefüggés mélyszerint növekvő szakmai tájékozottság, elmélyültebb tudományos ismeretek meggondoltabb, kritikusabb világlátáshoz, aktivabb közéleti szereplésshez vezetnek, és forditva, társadalmi- politikai konfliktusaink mélyebb átélése kialakitja az egzaktabb, megbizhatóbb társadalomtudományi ismeretek szükségességének igényét. A kollégium, az álta-

lam ismert időszakban, szakmai oldalról igyekezett elérni tagjai gondolkodásában az átmenetet a naivitások világából a realitások világába. Hogyan ment és megy ez végbe valójában?

A másodévesek zöme elveszti "naiv" ambicióit a Szakkollégiumban anélkül, hogy realitásérzékük a derékhadtól elvált mértékben nőtt volna. Vagy ha nem veszti el, akkor ez talán még rosszabb, mert ez álproblémák álkritizálását jelenti. Szakmai téren általában ott tartanak, hogy éppen elegük van a kényszernek érzett alapozó irodalmak olvasásából /mégha ezt nyiltan ritkán is lehet hallani/. Márpedig a szakmai alapokat csak sok munkát igénylő, szivós, kemény tevékenységgel lehet megszerezni, s ez bizonyos értelemben önfeláldozást is jelent. Ehhez a munkához a megfelelő időpontban hiányoznak a személyes inditékok és a szinvonalas, hozzáértő irányitás sem mindig adott. Ha ebben a pillanatban a kollégium nem tesz valamit, elveszti harmadéveseit és lassan önmagától kimulik. Ekkor kezdődik meg az önként vállalt pluszmunkára való hivatkozas, a beszámolási időszakkal, a számonkérési rendszerrel való adminisztrativ szorongatás időszaka, az "önmarcangoló" DB-k és TMT-k válságkorszaka.

Néhányan kilépnek, esetleg kizárják őket. Mindez azonban nem marad hatástalan. A szakkollégisták nagy többsége igyekszik eleget tenni a követelményeknek, s eközben néhány ember ráébred egy-két eddig nem értett összefüggésre és ismét szükségletének érzi a szakkollégiumi tevékenységet. Utolsó kollégiumi évére a megmaradók kb. fele eljut idáig. A kollégiumi tevékenység fellendítésére használt adminisztrativ eszközök eléggé kényszerünek és nehezen helyettesithetőnek tünnek. Azonban látni kell két káros hatását is.

Egyrészt személyes konfliktusokkal jár, ami belső feszültségeket okoz, és akadályozza az aktiv közélet megteremtését. Másrészt egyetemi ellenzékünk számára jó eszközt biztosit szakkollégiumellenes hangulat keltésére, és ezzel megnehezíti a sikeres felvételi előkészitést. E két nem-kivánatos hatás olyan erős is lehet, hogy semlegesitheti a pozitiv eredményeket is. Ezért véleményem szerint az eddigi gyakorlatot módositani kellene. Ha igaz az, hogy a társadalmi problémák iránti érzékenység és a tudományos kutatás igénye egymást kölcsönösen erősitik, akkor nagyobb sulyt kellene helyeznünk a problémaérzékenység élesitésének fejlesztésére, anélkül, hogy a másik oldal eddigi eredményeit elhanyagolnánk. Bajainkat, ellentmondásainkat a maguk életszerüségében próbáljuk megidézni abban a megdöbbentő, felháborító, megoldáskeresésre serkentő formában, amelyben magunk is találkozunk, vagy találkozni fogunk velük. Itt nem feltétele a részvételnek az előzetes szakmai tájékozottság, amely nélkülözhetetlen bármely előadás tudományos elvonatkoztatásainak érthetővé tételéhez. Beleélni, azonosulni, elitélni mindenki tud. Ez viszont hozzájárulhat a társadalmi problémák érzelmi szinten történő megragadásához, és felerősitheti az igényt az átérzett probléma, vagy annak egy vetülete tudományos igényü megismerésére illetve megoldására, erősitheti, vagy éppen kialakithatja a szakmai- tudományos hivatástudatot.

Ilyen megfontolások alapján inditottuk be a Balázs Béla Filmstudió szociografikus filmjeiből összeállitott sorozatot és ugy vélem, hogy e politikus közelitésmód jegyében született a "Szakkollégiumi füzetek" is. A fiatal irókkal, a klubprogram keretében szervezett beszélgetések, szintén ebbe a vonulatba tartoznak.

Csanád József

TOLERANCIA VAGY KÉNYSZER?

Cikkemmel szeretnék hozzászólni a Gulácsi Gábor által felvetett kérdésekhez / a teljesség és tévedhetetlenség igénye nélkül /. Kiindulópontom az, hogy a Kollégiumnak nem kötelező a külső környezet hibáit átvenni.

Először is véleményformálásunknak és -nyilvánításunknak megalapozottnak és megfontoltnak kell lennie. Semmiképpen nem szabad az ellenzékieskedés kedvéért való ellenzékieskedés divatját követni, nem válhatunk az általunk bírált "politikai barbárokhoz" hasonlóan beszűkült szemléletűvé. Fontos, hogy ne csak kritizáljunk és sopánkodjunk, hanem valami megoldást is keressünk és a gyakorlatban is tegyünk érte valamit.

Mi szükséges ehhez a megfelelő érzelmi beállítottság mellett? Az alapos tudás, a jó felkészültség. A tudás természetesen nemcsak a kollégiumon belül szerezhető - és a kizárólagosság nem is lehet cél, mivel elszigetelődéshez vezethet -, de jó, ha minél nagyobb részét mégis csak "hazai pályán" kapjuk. Ez feltételezi a témák legszélesebb körét, nyilván nem az egyes embereknél, hanem a kollégium egészében.

A politikai témákkal való foglalkozás feltételez egy bizonyos kritikai hozzáállást. Ez a hozzáállás egyrészt érdeklődés, másrészt felkészültség és megalapozottság kérdése. Mi szükséges ehhez a felkészültséghez és megalapozottsághoz? Általános tájékozottság és komoly szakmai munka. A szakmai munka nem feltétlenül / és általában nem / függ össze a konkrét politikai-társadalmi kérdésekkel, bár ez is előfordulhat, de az ember gondolkodásmódját olyan pozitív irányba változtatja, amely kihat más kérdésekről való gondolkodására.

A különböző szakmai / és nem szakmai / érdeklődések hozzák létre közvetve a különböző csoportokat a kollégiumban. Kialakulásuk bizonyos fokig természetes. Éppen a különböző érdeklődési csoportok megléte a biztosíték az elszürkülés, a külső uniformizmus átvétele ellen. A "csak a felszínt látók" és az "elmélyültek" kategóriája látszólagos, valójában inkább a kérdéseket eltérő módon megközelítő csoportokat takar. Az, hogy csak az utóbbiak a kollégiumi értékrend őrzői és az előbbiek csak a végrehajtásra jók, hamis látszat, legfeljebb felvett magatartásformákról van szó, és nem is mindenki részéről.

Természetesen a különböző csoportok együttélése toleranciát igényel a másik tevékenysége, munkája iránt. Veszélyes, ha valakinek az a meggyőződése, hogy az ő dolgai az egyedüli üdvözítők és a kollégiumi értékek egyedüli hordozói. A csoportok nem kényszeríthetik elképzeléseiket a kollégium egészére. Különösen helytelen a munkára való kényszerítés jelszavával takarózni. A kényszer alig lehet bolyen eszköze az önbüzgeségnek, maximum a csoportok önkényes működéséhez, megcsontosodásához vezethet, amellett felmerülő ellentétekhez, de semmiképpen nem a közösség kívánatos működéséhez.

A kollégiumi értékrend különben nem merevebb kitora, nem létezik egyedül üdvözítő magatartási szabály a "tökéletes kollégistá"-ra. A sokféle olvasás közül nem emelhető egy sem a többi fölé, azok elválaszthatatlanul összefüggenek. Nyilván a közösség bizonyos követelményeket szimpatikusabbnak, de nem várhatja el kötelezően mindenkitől ugyanazt a véleményt.

Ha itt eljutottunk a legfontosabbhoz, az egymás iránti toleranciához, a csoportok közötti bizonyos fokú megértésre, "nyitottságra" van szükség. A munkáról nem feltételezhető, hogy ... inkább tenni kell egymásról. A tolerancia lehet nem a tagadással, hanem a különböző tevékenységekkel szembeni toleranciát jelenti. Nélküle az együttélés alig nehezen képzelhető el.

Kálmán László

AZ ÚJSÁGRÓL

Elterjedt az a hir, hogy újságirásra akar a Szerkesztőség kényszeriteni. Szerencsére tisztázódott ez a sajnálatos félreértés, de ami mindenképp figyelemreméltó a dologban az az, hogy az egyes emberek és csoportok között a csatornák /mind formális, mind konkrét emberi vonatkozásban/ el vannak dugulva. A csoportok közötti vitás, megértés és higgadt viszonyulás, amit cikkében Kálmán kivánatosnak tart, ebből az esetből égető szükségként fakad és a további normális, egészséges együtt-tényked és nélkülözhetetlen alapfeltétele. Hogy az újságra és hogy egy mindenki újságjára van szükség, az azt hisszük, nem vitás. A kollektiv munkának járhatatlan és megengedhetetlen útja lenne bármilyen újságirási kényszer alkalmazása, nem beszélve arról, hogy meg lehetne nézni az ilyen módon készült újságot. Ene kollektiv munka alapja csak az egészséges egymáshozviszonyulás, sok beszélgetés, értelmes meggyőzés és a közösség embergyarapitó - nevelő tartalma, hatása lehet. Ugy hisszük, mindenekelőtt igy és ezen kell munkálkodni mindannyiunknak.

Zöldy Mátyás

TERÜLETFEJLESZTÉS KÖZIGAZGATÁS

E cikk célja az lenne, hogy felkeltse a figyelmet a november 11-én tartandó Területi Vitára: vázlatosan ismertessen és embereket toborozzon a vitára.

A gondolat már a mult félévben felmerült, de lendítő erő a nyári tábor felvetései adtak. Felhivásunkra a szervezésben Lakatos Pista és Lővei Jutka segédkeztek. Koncepciókidolgozásban, a kérdőiv megfogalmazásában, kapcsolat felvételben állt a munkánk. A résztvevők meghivásában Varga Bélának / egyetemi csoporttársam/ is jelentős része volt.

A résztvevő vendégek sora: Bora Gyula / MKKE / - vitavezető, Mandel Miklós / MKKE/ , Szegő Andrea, Winer György / szociológusok /, Enyedi György / Földrajztudományi Intézet igazgatója /, Lázár István iró és Békesi László / Fővárosi Tanács /. A vita Papp Zsolt féle Tudós-Klub mintájára folyna, azzal a plusszal, hogy itt a közönség is hozzászólhat, kérdezhet irásban és szóban. A szokásos vitaindító elmarad, ezzel is időt takaritunk meg, különben pedig olyan széles témakört ölel át a téma, hogy képtelenség lenne egy összefoglalót tartani, és ütköztetni a véleményeket. Ehelyett a résztvevők tiznéhány perces "induló hozzászólást" mondanak, ezután egy fokozatosan vitázó fórummá válna az ut.

A fórum három fő témaköre:

1. A gazdaságirányitás és területfejlesztés kapcsolatában a fejlesztési eszközök elösztásrendszerében az infrastruktura milyen helyet foglal el, ehhez milyen érdekstruktura tapad.
   A tanácsok által a fejlesztési eszközökért folytatott harcban milyen elvek érvényesülnek, hogyan érvényesül a területi elv / a helyben termelt értékek mennyire maradnak helyben /.
   Racionalizálható-e piaci elemek bevitelével az adózási rendszer olyan arányban, hogy a terület vállalati és gazdálkodó szervei érdekazonosságra lépjenek a terület infrastruktúrával foglalkozó tanácsi gazdálkodással. A kérdés élesbe fogalmazva: Milyen

mechanizmus szükséges ahhoz, hogy jól érezzék magukat a terület vállalatai és a lakosság.
Léteznek redisztribuciós szintek / központi, megyei, stb./, ami az allokátor székhely településnek kedvez.

2. Országos Településhálózat fejlesztési Koncepció - bírálata- eleget tud-e tenni a kettős fő célkitüzésének, nevezetesen a hatékonyság növelésének és a területi különbségek mérséklésének. Ez mennyire jelentkezik torzitottan azzal, hogy az OTK tulzottan hirearchizált, merev szerepkörökbe sorolja településeinket. Igy a fejlesztés kettős fő célkitüzése nem érvényesül. Konzerválódik a településhálózat, ugyanis a fejlesztési eszközért folytatott harcban nem kevésbé jelentős a szerepkörbesorolás és a közigazgatásban elfoglalt hely.
Az OTK elősegiti azt, hogy a településhálózat hirearchia csucsa - a települések mintegy 10 %-a - tervezetten részesül fejlesztési javakból, mig 90 % - a hirearchia alsó szintje - nem tervezett, spontán mozgásoknak, deformálódásoknak kitett.
Hozzájárul az urbanizációs feszültséghez, másrészt az aprófalvak demográfiai, kulturális torzulását, és általában a faluerőziót vonja maga után. E két probléma egy tőből fakad. A gazdaságpolitika is annak jelenlegi területi mechanizmusából eredő.
Mennyire volt adekvát az OTK és a 71-es III. tanácstörvény 68-cal.

3. A területi önkormányzat kérdése:
uj tendenciák:
A középszintü igazgatás változásai, Járási Hivatal szerepe a döntési rendszerben, érdekképviseletben való ellentmondásai.
A megyei önkormányzatról: rendelkezik azzal az eszközrendszerrel, hogy a területet megyei szinten önkormányzatnak vesse alá, viszont a fejlesztési eszköz modelljét tekintve teljes diszpoziciót tesz lehetővé a helyi források felett.
Községi, helyi tanácsok szerepének és önkormányzati tevékenységének növekedése.
A városok, agglomerációk területszervező funkciójának kiszélesedése, a városkörnyékiség szerepének növekedése. Összhangba hozható-e mindez az Erdei Bibó által 30 évvel ezelőtt megfogalmazott közigazgatási reform koncepciójával, amelyben egy városmegyékre támaszkodó országépités valósulna meg.
Vagyis: a város -vonzás és igazgatás átértelmezve - olyan település, amely önmagában és vidékével együtt is szervezett. Autonóm vezetésü önkormányzati társadalmi egységet alkot. Egyfelől nagyobb számu népességnek a lakóhelye, másfelől vidékekre kiható központi funkcióknak a telephelye. Feladatuknak megfelelő technikai berendezésekkel rendelkezik. Egy magasabb egységbe szerveződés valósul meg, ahol a város és vidéke egymásnak kiegészitői.
Mennyiben értékeli át ezt az elmult 30 év, és a parasztttársadalom felbomlása, a világgazdaságba való fokozottabb beintegrálódás.

Nováth Imre

vendégeink

Október 15-én a Szakkollégium vendége volt Kornai János. Rövid életrajzát az Élet és Tudomány 1980 VIII.28.-i számából idézzük:

> "... a Magyar Tudományos Akadémia Közgazdaságtudományi Intézetének tanácsadója, a hazain kivül az egyesült államokbeli, a brit és a svéd akadémiáknak a tagja, címzetes egyetemi tanár, s évek során a londoni közgazdasági egyetemnek a sussexi, a stanfordi, a Yale, a Princeton és a stockholmi egyetemnek a vendégprofesszora. Kutatásai körébe tartoznak a tervezés matematikai módszerei, a matematika és a számitógépek közgazdasági alkalmazása, a gazdasági mechanizmus elmélete. Könyvei - A gazdasági vezetés tulzott központositása /1957/, A beruházások matematikai programozása /1962/, A gazdasági szerkezet matematikai tervezése /1965/, Anti-Equlibrium /1971/, Erőltetett vagy harmonikus növekedés /1972/ ... " A hiány /1980/.

Ujszerü tételei, az általa kidolgozott fogalmi apparátus ismertetésére nem vállalkozhatunk. E helyett fontosabbnak tartjuk kutatási attitüdjének egy jellemzőjét kiemelni. Erről igy Kornai János:

> "... mindenkinek, aki tudományos munka irányitásával, szervezésével, fiatalok nevelésével foglalkozik, kellő fenntartásokkal kell tekintenie saját felfogására. Készen kell állnia annak mérlegelésére: hátha nem neki, hanem éppen a másiknak, tudományos vitapartnerének, módszertani "ellenfelének" van igaza? S ha készen áll erre, akkor képes nagyvonaluan biztatni olyan munkákat is, amelyek eredményességében kételkedik!" /Magyar Tudomány 1980.8-9/

Ugy gondoljuk, hogy a tulzott magabiztosság helyébe állitott szüntelen kételkedés nemcsak a tudományos munka irányitásával, szervezésével, hanem magával a tudományos munka alkotásával szemben is megtartandó elvárás.

Pálfi József

A Szakkollégium vendége 1980. október 30-án: Soós Gábor

1922-ben született Orosházán. Mezőgazdasági diplomáját 1944-ben kapta meg a József Nádor Müszaki és Gazdasági Egyetemen. 1946 óta dolgozik a Földmüvelődésügyi Minisztérium, később a MÉM kötelékében. Előbb az Államtitkár Titkárságának vezetője, mint főosztályvezető, főigazgató miniszterhelyettes, később államtitkári pozicíót tölt be.

Az általa betöltött tisztségek közül néhány:

- **MSZMP V. ker. VB tagja;**
- **TIT alelnöke;**
- **MSZBT Országos Elnökségének tagja;**
- **MTESZ Országos Elnökségének tagja;**
- **Agrártudományi Egyesület Országos Vezetőségének tagja;**
- **Magyar Biológiai Társaság Elnökségének tagja.**

Soós Gáborhoz a következő kérdéseket juttattuk el:

1. **Hogyan látja a mezőgazdaság helyét a népgazdaságban, különös tekintettel az ország fizetési-mérleg problémáira? Sokat hallunk a mezőgazda-**

nág exportjának kiemelkedő szerepéről, de importigényéről kevesebbet. Mi ezzel a helyzet?

2. A mezőgazdasági kisüzemek szerepe közismert. Milyen további lépések várhatóak ezen a területen? Nem okoz-e kül- és belpolitikai nehézségeket a többi szocialista országétól lényegesen eltérő magyar kisüzemi forma?

3. Létezik-e nálunk mezőgazdasági politika, és ha igen, akkor ki, vagy mi ennek mozgatója? Kapcsolhatók-e személyhez, vagy személyekhez a mezőgazdasági politikában beállt irány- és hangsulyváltozások? Létezik-e "agrár-lobby"?

Hermann Zoltán

. . . . . .

Pénteken - 17-én - 7 órakor Ancsel Éva tartott előadást a kollégiumban. Ötven perces vitainditójának témakörét a Történelem és alternativák c. könyvére alapozta. Előadásában fölvetett főbb gondolatok: történetiség, szabadság, az alternativ cselekvési lehetőségek, azok felismerésének jelentősége, a demokrácia, stb. Az előadása utáni vita észrevétlenül a közgazdasági problémák felé fordult, amelyek egy részére már nem volt hivatott érdemi válaszokat adni.

Az est folyamán nagyon sokszor esett szó az alternativ cselekvési lehetőségekről, azok létéről, vagy nem-létéről.

Az alternativa: "utak közti konkrét választás" - idézi a filozófusnő fent emlitett könyvében Lukács György szavait. Nébány sorral később igy folytatja: "A döntések mozgástere minden szinten meghatározott, mivel csak az objektiv létkomplexumból tehet az ember célkitüzése tárgyává valamely általa determinált lehetőséget." Felvetődik bennem a kérdés: Mindennapi életünkben mennyire nyilvánulnak meg ezek a cselekvési lehetőségek, mennyire élünk, élhetünk velük, mekkora a "mozgásterünk"?

Cselekvéseink során a gyakori "korlátokba" ütközés erősen befolyásolja közérzetünket, hangulatunkat, leszükiti a választási utak skáláját. Szükségképpen létező korlátok-e ezek minden esetben?

Gyakran esik szó mostanában a demokrácia, az életünket közvetve vagy közvetlenül meghatározó dolgokba, eseményekbe való beleszólás hiányáról. Sokszor csak a már megtörtént döntések helybenhagyása, elfogadása az egyetlen lehetséges ut. Mindezek hiányérzetet szülnek az emberben, s valamilyen más, torz formában felszinre törnek, kielégitődnek.

A konfliktusok a mi társadalmi rendszerünktől sem idegen jelenségek. Keletkezésüket Gyertyán Ervin a következőképpen fogalmazza meg : "Konfliktus ... csak akkor keletkezik, ha a hős szándéka a megvalósulás során létrehoz valami mást is, mint ami a célja, életre hivója volt, és ez a más ellentétbe kerül magával a szándékkal." A felébresztett vágyak, igények és a lehetőségek közötti szakadék a kizárást eleve magában hordozza. Ilyenkor a "kimaradottak" a lehetséges, már kevésbe jó utak között kénytelenek választani. Ha a vágyak kielégitettsége mindig adott csoportokhoz kötődik, akkor a ki nem elégitettek csoportja is ujratermelődik. Nem a valamiből való kimaradás ténye, hanem a mindig ugyanazoknak a kimaradása a súlyosabb probléma.

Emlékeztetni szeretnék Ancsel Éva előadásának arra a részére, amelyben a múlt nosztalgiájáról, a nagy tettek lehetőségeiről beszélt. A mi viszonylag csendes világunkban sem alacsonyabbrendüek a problémák, csak mások és kevésbé éles helyzeteket teremtenek- de ettől még létezőek.

Pálos Katalin

nemzetiségi történelem

(1850-1970)

2.

A cikk első részében "Ki a nemzetiségi" cimmel megpróbáltam bemutatni mennyire nehéz feladat és problémákkal teletüzdelt megfigyelési egység egy-egy ország nemzetiségi megoszlásának a vizsgálata. Említettem Hoóz Istvánnak a hibák kiküszöbölésére javasolt módszerét, mit az egyéni bevallás helyett vezetne be. Szóltam e módszer helytelen voltáról s ott hagytam abba, hogy közöltem néhány-%-es statisztikai adatot a szomszédos országokban élő magyarok létszámáról. E vonalon mennék most tovább illetve visszafelé, s egy rövid történeti áttekintést adnék arról, hogyan is alakult a nemzetiségiek helyzete a mult század közepétől napjainkig, megemlitve a változások okait is.

A történeti Magyarország egyes részei a hivatalos népszámlálások megindulásának időpontjában /1851/ a világ legkevertebb tájai közé tartoztak. Az ország Horvathország nélküli területén hat nagyobb /magyar, német, szlovák, román, ruszin, szerb/ és ugyanannyi kisebb /bolgár, bunyevác-sokác, horvát, krassován, lengyel, vend/ nép élt, nem számitva négy önálló fajiságu, de saját nyelvvel lényegében nem rendelkező, a többséghez erősen hasonuló népet/ cigányok, görögök, örmények, zsidók/ és a különböző tájegységek eltérő eredetü, de a nagyobb egységekbe már teljesen beolvadt, azokkal azonos nyelvet beszélő népcsoportjait /székelyek, jászok, kunok, palócok, szászok, svábok, elzásziak/.

> "A zárt közösségekben, nagyobb területen keveretlenül élő népek évszázadokon át meg tudták őrizni nyelvüket, hovatartozásuk soha nem volt vitás és számukat a népszámlálások is hiven tükrözték. Gondok és torzitások települési területük érintkezőpontjain /nyelvhatárokon/ és a vegyes lakosságu helységekben, elsősorban a városokban jelentkeztek. Ezekben maga az élet hozta magával a kétnyelvüség kialakulását, amely azután könnyen billent át az uralkodó államnyelv egyedüli használatára."

A népszámlálások összefoglaló jelentéseiben ez fokozottabban jelentkezett. Ugyanis - a kor szellemének megfelelően - meglehetősen egyoldaluan csak a magyar nyelv térhóditásának ügyét tartották szem előtt, és "a kiegyezés után születő magyar állam politikai céljait hitelesitő és támogató győzelmi jelentésekké változtak." A számsorokba beletekintve valóban az ország gyors iramu magyarrá válását figyelhetjük meg:

	Összesen	Magyar	Német	Szlovák	Román	Rutén	Szerb	Horvát
1851	11 120 /100 %/	4 527 /41/	1 367 /13/	1 690 /16/	2 163 /20/	355 /4/	361 /4/	85 /1/
1910	18 264 /100/	9 944 /56/	1 903 /11/	1 947 /12/	2 948 /17/	464 /3/	462 /3/	195 /2/

Tovább menve a történelemben nézzük milyen változást hoztak az első világháboru utáni békekötések.

> "Az Osztrák-Magyar Monarchia területének felosztásánál és az uj államalakulatok határának megállapitásánál a történeti jogokkal az etnikai megoszlás elvét szegesztek szembe. A magyar népszámlálások az uj határok meghuzásához sok adatot szolgáltattak

az ellenünk szólókat maradéktalanul felhasználták, a javunkra szólók hitelét mindazon esetekben, amikor a szomszédos országok gazdasági vagy biztonsági érdekei látszottak kockán forogni, megkérdőjelezték és a végső döntésnél figyelmen kivül hagyták."

Igy kerültek jelentős tömegek - több mint hárommillió magyar, az uj határok között maradottak 40 %-a - az uj államalakulatokhoz, részben azzal a magyarázattal, hogy Magyarországon is maradtak nemzetiségek. Ezt az indoklást azonban a számok nem igazoják./Pl. Romániához 1 664 000 magyar került, itt viszont 23 000 román maradt./
A trianoni békeszerződésben megállapitott területen végrehajtott 1920. és 1930. évi magyar népszámlálások a "nemzetiségi szempontból teljesen homogén" ország kialakulását üdvözölték.Ez a folyamat azonban már csak kis részben függött össze a jelentéktelenné zsugorodott nemzetiségek további magyarosodásával, inkább az uj határok következménye volt.

A második világháborut lezáró párizsi kéketárgyalásokon a németek oldalán álló Magyarország képviselőinek az etnikai határokat jobban megközelitő országhatárok meghuzására vonatkozó rendkivül korlátozott kéréseit érdemben meg sem tárgyalva, visszaállitották az ország Trianonban megállapitott területét, sőt Pozsony térségében további három helység Csehszlovákiához került.

"Az ujabb területalakulásokat az első világháboru utáninál is nagyobb népmozgások kisérték. Nemcsak a lakosság önkéntes elvandorlásai /Romániából 125,Csehszlovákiából 30,Jugoszláviából 15, Szovjetunióból 15 ezer/ okozott ujabb jelentős változásokat az etnikai viszonyokban, de Csehszlovákiában vétlen magyar lakosok kényszerkitelepitésére és állami beavatkozással végrehajtott lakosságcserére is sor került."

Ezzel egyidejüleg megkezdődött a magyarországi németek kitelepitése. A magyar állami szervek e határozatot azonban nem hajtották teljesen végre: becslések szerint az 1941-ben a mai országterületen kimutatott 475 491 német anyanyelvü lakosból mintegy 225 000 volt kénytelen elhagyni Magyarországot. Helyi tulkapasok következtében ugyanakkor eredeti anyanyelvüket a magyarral rég fölcserélő, magyar érzelmü németeket is Németországba szállitottak .S mindehez még hozzájöttek az országot katonai alakulatokkal elhagyók és a háboru utolsó szakaszában szitott pánikhangulat hatására nyugatra menekültek száma.

A második világháboru után, 1949-ben végrehajtott első népszámlálás erősen magán viseli korának bélyegét. A nagy politikai és gazdasági átalakulás idején nemcsak a statisztikusok figyelme lanyhult a nemzetiségi kérdés iránt, hanem az ország más nyelvü lakosai is megfontolták az őszint válaszadást. Az adatok szerint ekkor az ország 98,6 %-a magyar anyanyelvü volt, a nemzetiségiek száma 129 ezer főre zsugorodott. Nem sokat változott a helyzet az 1960. és az 1970. évi népszámlálásig sem. Az adatok a nemzetiségek csaknem teljes beolvadását, az egynyelvü Magyarország végleges kialakulását mutatják. E beolvadás természetes törvényszerüségét hangsulyoztuk a nyári táborban is. Dávid Zoltán ezzel kapcsolatban igy fogalmaz:

"A századunkban egyre gyorsuló városi fejlődés, a munkahelyeken és az oktatásban szint elkerülhetetlen egynyelvüség, a vallási, társadalmi és nemzeti kötelékek lazulásaa következtében megnövekvő vegyes házasságok valmennyi országban ugyanazt a folyamatot inditották el, mint amely nálunk is lejátszódott. A szocialista országok alkotmányában biztositott nemzetiségi jogok mindazonáltal reményt nyujtanak arra, hogy ez a folyamat megállitható."

Számoljuk a napokat!

Az erdélyi kirándulás már jó egy éve a szakkollégium tudatában él. A Táltos együttes megnyerő fiataljai és Balogh Edgár átgondolt, határozott szavai egyszerre idézték számunkra a munkájukba s népi kulturájukba menekült népük multját s jelenét. A felismerés csak erősödött bennünk, márpedig el kell oda mennünk! A tavaszi megtorpanásaink, szervezési hibáink, a halasztások a mai állapotot szem előtt tartva, ugy tünik, inkább az "ügyet" szolgálták.
A jelentkezettek listáját, s a befizetések fegyelmezett lerovását tekintve, a levegőben is nyomon következő a várakozás; az ut életre kelt.
Mit adhatnak nekünk az erdélyi élmények? A közösségformálásban nyilvánvalóak a lehetőségei, a személyes találkozás ha sikerül az ottani magyarokkal kiváló szembesitésre adhat alkalmat. Az eddigi ismereteink, gyakran zürzavaros, s ellenőrizetlen hirforrásokból táplálkozó kelet-európai közérzetünk, féltésünk a valóságot megérintve határozottabb, s a kérdéskörben programadóbb érveket ad a mindennapi cselekvésünkhoz. Kétségtelen, itt a Szakkollégiumban rendezvényeinken egymás közti beszélgetésekben gyakran térünk ki nemzeti, nemzetiségi kérdésekre. A társadalmi progressziónk népi hagyományait, értékeit meghallgatva, s a népiurbánus-vita tanulságait élesen tudatunkba épitve elénk tárulnak a magyarság sorskérdései. Megdöbbentő Kelet-Európában milyen végzetes "portornádó" keletkezik, ha közös dolgainkhoz nyulunk. Az egymás ajtaja elé söprés, egymás történelmének meggyalázása, a problémákhoz való alapvetően értetlen hozzáállás, vagy bénitó félelem jellemzi a nehezen születő megoldási javaslatokat. Ugy gondoljuk, hogy a határainkon tuli magyar kisebbségeinket az országon belül lehet, s kell megnyernünk. Tehát ha sokszinübb, demokratikusabb társadalmi berendezkedésünkkel a humanizmusnak, és az emberi teljesitmények meghatározó erejének adunk teret. Vonzóbbá tesszük országunkat s a magyarságot. Szót emelünk a nemzetiségi közösségek kiépüléséért, s nem hagyjuk magukra a határon kivül rekedt magyarságot, s ezzel erőt adunk a megmaradásukat jelentő harcukhoz.

A sulyos történelmi leckéket megértve e kérdéseket többször át kell gondolnunk, ezért is tartjuk fontosnak a közelgő klubestünket, amelyet saját erőnkből oldunk meg. A kirándulás előtt néhány nappal borral, lélekmelegitővel megerősitve ugy vennénk részt a magunk készitette előadáson, mintha már el is indultunk volna a nagy utazásra. Célunk nem lehet csak a kirándulás előkészitése, s a programok részletesebb beharangozása, ismertetése. Természetesen beszélünk a "Korunk", "Utunk", "Echinox", "Megyei Tükör" jelentőségéről. Elénk idézzük a Gyimes tájait, Udvarhely melegségét, a kolozsvári szállodai árakat. Szeretnénk az ut előtt taktikai értekezletet is tartani. Ennél azonban többet kellene nyujtanunk. Estünknek sokkal szakkollégistábbnak kell lennie!

Közös müvé szeretnénk tenni tehát az erdélyi bemutatónkat, a különböző témákat megosztjuk, hogy minél többen vegyünk részt az előkészitésben. Ujjáélesztjük tavalyi irodalmi szinpadunkat. Az együttes tevékenység az uj szakkollégistákat is szippantja. Az erdélyi magyar irodalom "népi" vonulatát szeretnénk közelebb hozni. Igyekszünk ugy alakitani, hogy az előadás után Czine Mihály irodalomtörténész vezessen bennünket ez irodalmi csoportosulás tájhoz, néphez hü költészeti vonzáskörébe. Egy másik jellegzetes oldalát is bemutatjuk a nemzetiség kulturának, a kolozsvári fiatal elméleti igényü, tehetséges költőnemzedéket, elsősorban Egyed Péter és Szőcs Géza müveiről beszélünk. Az erdélyi diák, lemezek sem hiányozhatnak, s jó lenne valamilyen jellegzetes mezőségi, vagy székely táncház-muzsikát is megszólaltatni. Minden további ötletet várunk, amely emlékezetesebbé teheti kirándulásunk nulladik napját.

A közös erőket lekötő rendezvények mélyebb hatásuak, igy méltóbban készülünk a fenyvesek közé, mintha csak a napokat számolnánk.

Nikodémus Antal

Egy év munkájáról

Lassan befejezéséhez közeledik a Vállalati Gazdaságtan szekció egy éves munkája, amely az új ármechanizmust állitotta vizsgálódása középpontjába. E tevékenységről szeretném tájékoztatni a kollégiumot, főleg a másodéveseket, mivel ők valószinüleg a munka kezdeti körülményeit sem ismerik.
Közismert, hogy 1980. január 1-én életbe lépett a gazdaságirányitás új rendszere. Mint minden újat ezt is általános kétkedés fogadta. E kétkedés alapján kezdtük az új árrendszer mechanizmusának boncolgatását. A munka csendes vizsgálódással kezdődött, amelyben mindenki megszerezte a további munkához szükséges ismereteit. Miután tisztában lettünk az árrendszer alapjaival, elkezdhettük az érdemi munkát.
Olyan kérdéseket állitottunk össze, amelyben megpróbáltuk azokat a problémákat feszegetni, amelyek ismereteink alapján reálisnak mutatkoztak. Néhány próbainterjú után állitottuk össze a végleges kérdéssort, amely alapján széleskörü interjúzást folytattunk. A megkérdezetteknek felvetettük problémáinkat az árrendszer mechanizmusával kapcsolatban.
Kérdéseinkkel felkerestük például Nyúl Emilt /MSZMP KB/, Burkus Egont /KIM Közgazdasági Főosztály vezető/, Nagy Istvánt /PM/, Lakatos Józsefet /OAH/, Tóth Pétert /Csepel Müvek Közg. Főoszt. vezető/, Dóvald Lászlót /Papiripari Vállalat/, Pálfalvi Katalint /PANYOVA/, Megyeri Endrét /MKKE Ipargazd. Tanszék/ és még 8-10 szakembert /vállalatoknál és irányitási szerveknél/. Mindenütt nagyfoku megértést és segitőkészséget tapasztaltunk.
Az interjúk anyagából egy problémaorientált vitainditót állitottunk össze. Ez inditotta a májusban lezajlott árvitát, amelyet Megyeri Endre vezetett és amelyen a megkérdezettek közül kiválasztott 9 árszakember tárgyalta meg az emlitett bevezetőben vázolt kérdéseket. Sok olyan probléma került felszinre ezen az estén, amely fel sem merült az interjúk folyamán. Több vitásnak látszó kérdést pedig sikerült tisztázni magunkban a vita alapján.
Nem tekintettük azonban lezártnak a munkát.
Szeptemberben újra elővettük az árrendszer problémáját. Megfogyatkozott létszámmal, de töretlen lelkesedéssel folytattuk a megkezdett vizsgálódást. Terveink szerint az elmült 3/4 év gyakorlati tapasztalataira épitve megismételjük az interjúsorozatot /új kérdéssorral és szükebb körben/, majd a tavasszal és a most kapott válaszok alapján szekciónk tagjai /Adorján Csaba, Csikós Ferenc, Jávor László, Jekli Zsuzsa, Koji László, Zupcsán Erika/ TDK dolgozatot fognak összeállitani a téli TDK időszakra. Ugy érezzük, munkánk befejező szakaszához közeledik, már csak az egész "lezárása" szükséges.
Munkánkat nem tartjuk zártkörünek, bárkit szivesen látunk /a másodévesek közül is/, aki - akár csak érdeklődőként is - az árrendszerrel szeretne foglalkozni.

Adorján Csaba

témák

Szinház az egész világ,
És szinész benne minden férfi és nő:
Fellép s lelép: s mindenkit sok szerep vár
Életében

- igy kezdődik JAQUES hires monológja Shakespeare Ahogy tetszik-jében. Jaques a szinlap szerint "nemes a számüzött herceg kiséretében" és monológja tulajdonképpen válasz a számüzött hercek szavaira, ki meghallván a szintén bujkáló Orlandó - a tulajdonképpeni főhős történetét, igy szól:

Lásd Kivülünk is van boldogtalan:
A nagy és egyetemes szinpadon
Busabb darab is fut,
mint amilyenben
Mi játszunk.

Shakespeare saját véleményét mondatja el Jaques-kal, a szinházat - mi nem természetesebb nála! - az életnek fogta, de az egész életben szerepeket és szereplőket talált. Shakespeare-t sokat és sokféleképpen értelmezik, de a XX. század legtöbb értelmezésében kulcsszerepe éppen ennek a mondattöredéknek van: "Szinház az egész világ".

Legutóbb épp a Budapesti Müvészeti Heteken vendégszereplő berlini DEUTSCHES THEATER Szentivánéji álom előadásának finisében - a szó szándékosan disszonáns, mint maga az egész hajszolt, de tagadhatatlanul erős koncepciót cáfoló nagyon érdekes előadás - tüntették el a szinfalakat, hogy a /rém-/álom végén, nehezen, szo rongásokkal telten ébredve, a szinpad csupasz falait látva, saját hajszánkat, nyugvást nem ismerő "kavarásainkat" átélve elmondhassuk: Szinház az egész világ. A berliniek előadása hosszabb beszámolót is megérdemelne, és erre remélem néhány héten belül sort is keritheték, de előbb egy magyarországi Szentivánéji álom előadást kellene megnézni, összehasonlitásként, és erre nagyszerü alkalom, hogy néhány hete Ács János rendezésében Kaposvárott játszák Shakespeare "vigjátékát". A vigjáték időzőjelezése azért indokolt, mert a berliniek előadása

is minden volt, csak éppen vig nem, és a Budapestre szállingózó hirek szerint ez érvényes, természetesen más koncepcióban, másként - a kaposvári előadásra is.

Shakespeare szindarabjai majd' négy évszázada állandóan szinen vannak a világban, Magyarhonban is 1792-től, az első Hamlet szinrevitel óta rendszeresen láthatók és manapság már nemcsak szinpadon! A közeljövőben kezdi a Televizió - és isten tudja mikor ér a végére - Shakespeare összes drámája BBC-változatának sugárzását. Az évek során igy valamennyit megismerhetjük, sőt el is olvashatjuk őket, ugyanis dicséretes módon a Magyar Televizió és az Európa Könyvkiadó közös vállalkozásban, izléses paperback kiadásban, valamennyi drámát megjelenteti a tévéadások sorrendjében, tehát csak le kell emelni a fekete gerincü könyveket a polcról. Ez ez sem utolsó dolog! Valószinü, hogy a BBC felvételeken a "hagyományos"„konzervativ" előadásokat fogunk látni, korhü diszletek között, korhü jelmezekben fellépő szereplőkkel, ha ugy tetszik igazi kukucskáló szinházat.

Tagadhatatlan, hogy idehaza és külföldön egyaránt nagy téma manapság a szinház, ami jó dolog, a rossz csak az, hogy a kritikusok és mások minden előadást szeretnének, akár egy mezei virágot, valamilyen rendszertanban elhelyezni, amit pedig - szomoru, de igy van - nem lehet. Történetileg kezdetben vala a Kukucskáló Szinház - a pontositás kedvéért a kezdet alatt most nem az ókori szinház értendő, hanem az ujkori drámát játszó, a reneszánszban megszülető szinház -, tehát a Kukucskáló Szinház, amely olyan játékfelfogást, szinházfelfogást képvisel, mely szerint emberek - a szereplők - élnek, alkotnak, szeretnek és gyülölnek egy precizen pontosan berendezett térben, egy szobában, amelynek egyik fala - merő véletlenség! - átlátszó, és ezen az átlátszó, nem létező falon át emberek egy másik csoportja - a nézők - bekukucskálnak, kilesik őket, a szereplőket, akiknek mindenről persze halvány fogalmuk sincs. Szándékos a karikirozás, ugyanis volt olyan időszak, nem is olyan régen, amikor az általában - avantgard hivők azzal utasitottak el szinházi produkciókat, hogy amit láttak, az a régi meggyökeresedett kukucskáló-szinház. Persze a XX. században sokmindenki és sokmindenki volt már az avantgard előtt, volt Sztanyiszlavszkij, volt Meyerhold, volt Brecht és sokan mások. Borzasztó triviális igazság azonban az, hogy van jó és rossz előadás, a nézőt a játékba bevonó, a nézőhöz kiszóló, a szemébe világitó, az ölébe ülő szinház lehet éppoly semmitmondó, mint amilyen nagyszerü és katartikus élményt adó a zsölyébe ültetett néző felett "csak" a szinpadon zajló játék. Az adott kor technikai lehetőségei éppugy beleszólnak és változtatják a szinjátszást, a "hagyományost" is, mint az adott kor társadalmi, tudati "lehetőségei". Katona Ferenc A szinjáték cimü kötetében például a romantikus, tulzó előadásmódról, a korabeli darabok szövegelemzésével is alátámasztva, bebizonyitja, hogy a tulzás technikai szükséglet, ugyanis a gyertyavilágitás mellett, /pislákolás, imbolygás, stb./ lehetetlen a mimikai kifejezés mód, ami viszont lehetséges a hangsulyozott gesztusok, mozgások alkalmazása. Ugyanugy ma a "leghagyo-

mányosabb" előadás is tele van ujkeletü megoldásokkal, sok a zenei effektus, hála a hangrögzitésnek, a világitás kiemel részeket és részleteket a szinpadon, mig másokat sötétben hagyva "eltakar".

A rendszertanozás ugyis csődöt mond, ha jó szinházat lát az ember, ime egy példa: Budapesten vendégszerepelt ANDRZEJ WAJDA szinháza a Stary Teatr, és az ő rendezésében láthattuk a Nasztaszja Filippovna cimü produkciót, tulajdonképpen különleges körülmények között, éjjel 11-kor, Obudán a Zichy Kastély egy 100 m²-nél nem nagyobb, körülbelül 85-90 nézőt befogadó termében /?/, szobájában /?/: "Az előadás kiindulópontja Dosztojevszkij A félkegyelmü cimü regényének utolsó jelenete: a Nasztaszja meggyilkolását követő éjszaka, melyet ROGOZSIN - a gyilkos - és Miskin herceg együtt töltenek, virrasztva és felidézve a mult eseményeit, és annak a halott nőnek a képét, akit mindketten szerettek." - irja a müsorfüzet. A szobába belépve félhomály fogad, néhány gyertya és egy petróleumlámpa világit csupán, körben székek a a nézőknek ; az egyik falnál, és a szoba közepén ROGOZSIN szobájának butorai - korhü diszlet. A darab már "megy", amikor a néző leül, a gyilkos zaklatott, összevissza, néhol artikulátlan monológját hallgatja rezzenéstelenül Miskin.

Mi ez? Ha akarom a kukucskálásnál is kukucskálóbb, már-már belopakodó szinház. Két ember életének tragikus fordulópontját mi, kilencvenen egyszerüen kilessük, és ezt az érzést az is erősiti, hogy a szobába lépve a két magyar jegyszedő néni mellett egy lengyel hölgy is áll, aki suttogó, de határozott "Tempó, tempó"-jával sietteti lopakodásunkat, mintegy "csak gyorsan, gyorsan, amig ők észre nem veszik", kilessük őket, éppugy mintha mások, idegenek levelét olvasnánk el, amit valljunk meg, megtesz az ember, csak éppen jó adag lelkiismer-furdalással. Feszengésünket nem csökkenti, sőt furcsa módon növeli, hogy a beszélgetés idegen nyelven, lengyelül zajlik, hiszen minden szót értünk, és hosszadalmasan megszerzett csekély orosz tudásunk árán, hanem a szavak értelmét dallamuk, a szinészek gesztusa, hanghordozása pontosan feltárja. - Ha azonban akarom vérbeli modern előadást, kisérleti szinházat, studiószinházat, "Vagy amit akartok" láthatunk, a nézők a játszók közt ülnek, sőt!, ha nem vigyázunk valamelyikük még - véletlenül ugyan, de ez most mindegy - a lábunkra is ráléphet - ez az igazi! - kiálthat az avantgard. Nem pusztán a körülmények tették szinházi ünneppé ezt az előadást, hanem az, hogy a két szinész - JERZY RADZIWILOWICZ és Jan NOWICKI - a nézőket nem egyszerüen fizikailag, hanem testestől-lelkestől bevonták életükbe, hogy szerpük felvállalásában tulmentek minden szerepen, teljesen kitárulkoztak, lehetővé tették, hogy kilessük őket és ezzel önmagunkkal ismertettek meg.

Idén még szó lesz a szinházról ezeken a hasábokon, most azonban arról, hogy miért nem a beigért ÉVTIZEDVÁLTÁS téma szerepelt ebben az összeállitásban. Azt terveztem ugyanis, hogy bő idézetekkel illusztrálva számolok be Szilágyi Ákosnak a JEL-KÉP cimü folyóiratban megjelent "Két szék között a pad alatt - Vázlat a 70-es évek konzervativizmusáról" cimü irásáról valamint a hozzászólásokról.

Mivel Szilágyi Ákos a Kollégiumban személyesen fejtette ki nézeteit, így a tervezett írásból csak terv maradt. A cikknek helyt adó folyóiratról, a JEL-KÉP-ről azonban adandó alkalommal még szó lesz.

Hann

Két nap emléke

A most eltelt nyár számomra legmaradandóbb élménye az az egy hónap, melyet turistaként Nyugat-Európában töltöttem egy barátommal. Megismertük Londont és Párizst, most mégis két francia kisvárosról szeretnék szólni. Ezek a városok gazdag történelmükkel, csodálatos látnivalóikkal kiérdemelték, hogy a turisták bevegyék őket utiprogramjukba.
Történetük a legrégibb időkre nyúlik vissza, mi mégis úgy ismertük meg ezeket a helyeket, mint Jeanne d'Arc harcainak színhelyét. Orleans minden évben két májusi napon, 7-én és 8-án Johanna kultuszának franciaországi központjává válik. Körmenettel, misével emlékeznek rá.
Ezt a várost mi is felkerestük, csak éppen július utolsó napján, mikoris szerencsénkre elég kevés idegen tartózkodott itt. Igaz, az itt található Szent-Kereszt katedrálisnak a Szűz csak az elődjét ismerhette, az épületet mégis érdemes megismerni. Építését alig több mint 100 éve fejezték be és építészei aprólékosan ragaszkodtak a gótika stílusjegyeinek utánzásához. Nem "szennyezi be" semmilyen más irányzat. Kívül-belül körüljárva felér egy, a gótikáról szóló művészettörténeti kurzus végighallgatásával. Oltára, belső kápolnái olyan mesterekre vallanak, akik előtt mindenki fejet hajthat. A derűt és jóságot sugárzó Mária szobor előtt /mely különben az angyali üdvözletet örökíti meg/ mindenki hosszabban időzik, a hívők pedig egy-egy mécses meggyújtásával hálájukat fejezik ki. A katedrálishoz vezető széles utat természetesen Johannáról nevezték el és szobra is megtalálható a városban.
Jeanne d'Arc orleansi győzelme után Reims városát is felszabadította, ahol VII. Károlyt királlyá koronázták. A legfontosabb látnivaló itt is a csodálatos székesegyház, amely nemcsak építészeti remekmű, hanem őrzi a középkori szobrászat halhatatlan alkotásait is. Aki az égbetörő székesegyház valamennyi szobrát külön-külön meg akarná ismerni, egész napot szentelhetne az épületnek. A reimsi angyal mosolya a helyiek szerint vetekszik Mona Lisa mosolyával, és nem is tévednek nagyot. Még épen maradt üvegablakai külön látnivalók. A városka lakói nevezetesek az általuk készített pezsgőről /ennek igazságáról sajnos nem tudtunk meggyőződni/ és finom süteményeikről, melyről mi is csak a legjobbakat mondhatjuk.
Ezeken kívül rendkívül sok kulturális, művészettörténeti értékkel is megismerkedtünk; úgy érzem, sokat gazdagodtam e 32 nap alatt. Persze számos más élmény is várt bennünket és csak azt mondhatom, hogy mindent tegyetek meg egy ilyen utazás érdekében. Nem ér csalódás senkit.

Nagy Zoltán

Kollégiumi hirek

Kérésünkre Altrichter Ferenc - az MTA Filozófiai Intézetének Tudományos munkatársa - vállalkozott arra, hogy egy előadássorozatot tartson kollégiumunkban "Modern ismeretelméleti problémák" cimmel. A sorozat február elején indul és öt előadásból fog állni. Az egyes előadások témája:

1. Az empirikus megismerés - az empiria elméletfüggősége

2. Az elméleti megismerés - magyarázati strukturák - okság

3. A törvények szerepe a tudományos megismerésben /természettudományok versus társadalomtudományok/

4. A tudományos elméletek felépitése

5. A tudományfejlődés elméletei

x

Felujitottuk a fotólabort, új fényképező- és nagyitógépet vásároltunk.

xx

Az első ülések megtartásával megkezdte e félévi munkáját a Tudományos Munka Tanácsa és a Felvételi Előkészitő Bizottság.

xxx

SZAK-LAP. A Rajk László Szakkollégium ujsága. Szerkeszti a Szerkesztő bizottság.
Felelős szerk.: Kocsis K.

Programjainkból:

28. Kedd

A BBS filmjeiből:
- Dárday István: Küldöttválasztás
- Dárday István: Rongyosherceg nő

A filmek megtekintése után beszélgetést tervezünk a filmek rendezőjével.

29. Szerda

A Klub vendége Petri György költő

30. Csütörtök

Vendégünk Soós Gábor

November 4. Kedd

Kornai János egyetemi előadássorozatának második kollégiumi konzultációs szemináriuma.

11. Kedd

Vita a területfejlesztés-közigazgatás kérdéseiről.

25. Kedd

A BBS filmjeiből:
- Vitézy László: Mecénások
- Vitézy László: Leleplezés

A filmek megtekintése után beszélgetést tervezünk a filmek rendezőjével.

26. Szerda

Vendégünk Bácskai Tamás /MNB/

27. Csütörtök

Vendégünk Paczolay Gyula, /Veszprémi Vegyipari Egyetem/ aki Tudomány és rendszerek cimmel tart előadást.

xxxx